

Vandringsled TENGÖLEDEN t&r, 6,5 km

Denna 6,5 km långa vandringsled slingrar sig genom historiska kulturmarker, extremt artrika lövskogar och det unika Stora Alvaret – kort sagt: under vandringens lopp får du uppleva det mesta och det bästa av Ölands natur och dolda historia! Den ca 6,5 km långa, medelsvåra vandringen börjar och slutar vid Station Linné (1). Markeringar finns att följa längs ledens 3,2 km inledande sträckning (de inledande kilometrarna är också stigen mycket tydlig och tillsammans med noterna i denna text mycket lätt att följa). Ute på Stora Alvaret finns väldigt få stigar, men trots detta ska den avslutande halvan i det platta och öppna landskapet inte innebära några problem. De öländska korna som betar på Alvaret kan ibland upplevas som lite väl nyfikna, men om du ignorerar dem så tröttnar de snart. Bra skodon rekommenderas, men om det inte har regnat alldeles nyligen eller är väldigt vått ute så räcker det gott med lågskor. Räkna med att det kommer att ta 3-4 timmar att ta sig runt – det finns mycket att titta på och undersöka i den öländska naturen – så glöm inte att ta med dig något att dricka. Eller varför inte en matsäck? Sällan smakar väl maten så gott som under en välförtjänt rast och vila ute i det fria. Glöm bara inte att ta med skräp och tomma matkartonger hem igen!

- (1) Start: Följ grusvägen som leder upp till Station Linné ca 400 meter österut (passera det stora päronträdet på vägens högra sida med ca 60 m). Ta av till vänster genom öppningen i stenmuren, tvära över åkern, gå över nästa stenmur och du är nu inne på "diversitetsängen".
- (2) Diversitetsängen är mycket artrik, men hyser även några järnålderslämningar i form av husgrunder. Stigen fortsätter ner till ängens nordöstra hörn där ytterligare en stenmur passeras. Slingrande tar sig sedan stigen vidare ca 200 m innan man kommer fram till Gamla Skogsby (3), en 1500 år gammal järnåldersby!
- (3) Gamla Skogsby. Här ligger åtminstone tio husgrunder från järnåldern dolda. Bland dessa en av vad som anses har varit en av nordeuropas största hövdingehallar! Det som ser ut som resterna av en få-gata är med andra ord långsidorna på den 47 m långa byggnaden! Hittar du den? (Efter ytterligare ca 200 m, efter stättan, finns en skylt uppsatt som berättar mer om denna unika lämning)
- (4) Slätteräng med hamlade träd. Ängarna och träden sköts av en lokal, ideell förening som på detta sätt bidrar till att hålla gamla seder vid liv samtidigt som det gynnar den biologiska mångfalden på ett avgörande vis! En perfekt plats att avnjuta en picknick i det fria, men glöm inte att ta med eventuellt skräp hem.
- (5) Följ stigen fram till nästa slätteräng. Där tar du vänster och går igenom hela ängen. Fortsätt 20 m in i ädellövskogen innan du tar stigen till höger upp på dikeskanten, ytterligare 20 m bort. Följ kanalen ca 200 m tills du kommer ut på nästa ängskant. Följ denna ca 30 m och ta sedan in till vänster genom öppningen i stenmuren och in i Mittlandsskogen. Längs hela sträckningen som beskrivs under denna punkt finns stora mängder vinbergssnäckor (*Helix pomatia*), så gå försiktigt!
- (6) Du är nu återigen i Mittlandsskogen, en av landets allra artrikaste miljöer. Just här går du längs ett mer än 15 km långt, *handgrävt* dike som anlades under mellankrigsåren. Det börjar vid kanten på Stora Alvaret och rinner ut i Östersjön norr om Gårdby. Kanalen ger med sitt vatten det redan artrika området en än högre mångfald av såväl djur som växter! Följ stigen ca 300 m tills skogen öppnar upp sig och du kommer ut på nästa åker.
- (7) Känns det jobbigt? Har du tagit dig vatten över huvudet? Här kan du välja att avbryta promenaden genom att runda det stora stenröset och följa stigen tillbaka till Station Linné. Annars fortsätter du framåt längs åkerkanten.

- (8) Odlingsåker – stenmur – dike – väggkant; fyra substantiv som kanske inte låter speciellt upphetsande i en naturväsns öron. Men faktum är att dessa av människan skapade miljöer i högsta grad bidrar till områdets unikt höga artrikedom.

Vissa år odlas på **åkern** lucern eller klöver – växter som när de blommar lockar till sig enorma mängder insekter. Även längs **stenmuren** brukar det surra ordentligt under soliga dagar. Följ åkerskanten ca 250 m, fram till **diket** som säsongsvist porlar av liv och vatten. Gå över stockbron och håll sedan till vänster. Följ den lilla traktorvägen ända ut till T-korsningen (ca 500). Längs **vägkanterna** finns massor av spännande småkryp och rara växter, så håll ögonen öppna!.

- (9) Tag höger (västerut) in i Kalkstad naturreservat. I nämnda T-korsning finns en informationsskylt om naturreservat uppsatt.

Från Länsstyrelsens hemsida: "Reservatet är en del av den sydligaste utlöparen av Ölands Mittlandsskog. Denna miljö är den rikaste av alla skogsmiljöer och här finns ett stort antal ovanliga djur, växter och svampar. Många av de speciella företeelser som utmärker en naturskog finns här i Kalkstad, till exempel olika trädslag i olika åldrar och storlekar, döda och döende träd, gamla träd, grova träd och hålträd. Här finns förutom ädellövskog också våtmarker och torrare ängsmarker.

Markerna i Kalkstad är rika. Här blommar om våren ovanliga arter som vår- och vippärt, lungört och buskstjärnblomma. Alla signalerar de höga naturvärden i skogen och kallas därför också för signalarter. Kalkstad är ett Eldorado för svampintresserade med flera nationellt hotade arter. Dessa svampar har getts sådana fantasifulla namn som stort haröra, stäppröksvamp och gulfotshätta. Bland trädarterna, som till största delen är ek, ask, lind och lönn, döljer sig dessutom en riktig raritet; vresalmen. Detta trädslag som i Sverige bara finns vild på Öland har speciella, ytliga så kallade plankrötter." **Slut citat**

Följ vägen tills du kommer ut vid våtmarken i Kalkstadreservatets södra kant och Stora Alvarets norra kant.

- (10) Vid skogskanten finns en så kallad "vät", det vill säga en våtmark som åtminstone vissa somrar torkar ut helt och hållet. Under somrar då väten ännu inte hunnit torka ut kan man vissa år här finna den numera extremt sällsynta hästskoräkan *Triops cancriformis*; en art som i Sverige numera endast är känd från en handfull lokaler på Öland. *T. cancriformis* anses vara den äldsta, nu levande, arten i världen - man har hittat 220 miljoner år gamla fossil som verkar vara identiska med den fortfarande levande *T. Cancriformis*. Upp till tio centimeter stora exemplar har rapporterats, men vanligtvis är de bara hälften så stora.

- (11) Använd stättan 100 m från skogskanten för att ta dig över stenmuren/taggtråden.

- (12) Du är nu ute på Stora Alvaret som i huvudsak utgörs av trädlös hedmark där berggrunden, bestående av en närmare halv miljard år gammal ordovicisk kalksten som ofta går i dagern eller är täckt av endast ett tunt lager jord. Området har en mycket speciell flora och fauna med en mängd för Sverige unika arter. Betesdriften är nödvändig för att förhindra igenbuskning och stora arealer är också betespräglade sedan årtusenden. Detta är unikt och återfinns ingenstans i världen i denna storleksordning. Av hela jordens cirka 995 kvadratkilometer alvar finns cirka 665 kvadratkilometer i Sverige. Stora Alvaret, som är världens största beteshävdade alvarmark, är 260 kvadratkilometer stort och täcker större delen av södra Ölands yta. Ansträngningarna att skydda Stora Alvaret har intensifierats ytterligare sedan år 2000 då hela södra Öland – alltså inte enbart alvaret – förlänades en plats på Unescos lista över jordens världsarv och detta motiverades med:

"Dagens landskap på södra Öland är präglat av sin långa kulturhistoria samt av de geologiska och topografiska förhållandena. Södra Ölands odlingslandskap är ett enastående exempel på hur människan nyttjar öns mångformiga landskap på bästa möjliga sätt."

Betesmarkerna (Alvaret och sjömarkerna) ses alltså som en del av en helhet som även omfattar radbyarna och åkerjorden som tillsammans utgör världsarvet "Södra Ölands odlingslandskap".

Fortsätt snett nedåt sydost, runda ridåkanten, passera några låga stenmurar på lämpligt ställe och försök hitta alvarvägen (ca 600 m från stättan; se karta) som leder västerut.

- (13) Alvarvägen löper rakt genom ännu ett naturreservat med mycket höga natur- och kulturvärden: Karlevi södra naturvårdsområde. Området har stort allmänekologiskt, landskapshistoriskt och geologiskt värde genom sitt innehåll av representativa alvarmiljöer och sin öppna landskapsbild. Reservatet bildades 1992 för att bevara miljöer med djur- och växtarter som är speciella för alvarmark och våtmark på alvaret och för att bevara den öppna landskapsbild. Allmänhetens ska i enlighet med reservatsbeslutet ges möjlighet att besöka området så länge som det inte medför störningar för fauna, flora eller brukning. Hela naturreservatet ligger inom utpekade riksintresseområde för naturvård och friluftsliv enligt 3 kap miljöbalken. Området ligger även inom utpekade riksintresseområde för turism och rörligt friluftsliv och är klassat som klass 1, högsta naturvärde i länets naturvårdsprogram, samt ingår i Natura 2000-området Stora Alvaret (SE0330176), som är utpekade genom EU:s habitat- och fågeldirektiv.
- (14) Tag av höger och fortsätt norrut längs väg 136, i närheten av byn Eriksöre. Väg 136 anses av experter att vara en av nordeuropas äldsta vägar – uppskattningsvis är den ca 6.600 år gammal! Mängder av gravplatser och andra kulturhistoriska lämningar längs hela dess sträckning vittnar om vägens historiska betydelse. Dessutom är de öländska vägrenarna med sina extremt rika blomningar ett nästan lika välkänt inslag i den öländska landskapsbild som väderkvarnarna. Titta och njut – framförallt under sommarmånaderna – vackrare än så här blir inte spontana, urbana miljöer!
- (15) Du är nu på Stora Alvarets allra nordligaste kant: ännu ett område som hyser en mycket speciell flora och fauna med en mängd av för Sverige unika arter. Orkidéblomningen i maj månad är världsberömd! Fortsätt att gå parallellt med väg 136 tills du är i höjd med stättan vid Eriksöre trafikplats: följ därifrån “Gröna slingan” norrut, tillbaka mot Station Linné.
- (16) Tag till vänster direkt efter stättan och följ stigen tillbaka till Station Linné. Den ca 100 m långa sträckan från stättan och alvarkanten till stationstomten kantas av ett slånbuskage, mängder med örter och buskar och öster om stigen, närmast stationstomten, finns till och med en vät. Så trots att det bara rör sig om en 100 m lång sträcka med väldigt påverkad natur, så är området väldigt artrik.
- (1) Tillbaka på Station Linné – hoppas du haft en trevlig stund!

